

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ ·НЕОФИТ РИЛСКИ· БЛАГОЕВГРАД

СТАНОВИЩЕ

От проф. д.н. Юлия Маркова Дойчинова –
Университет за национално и световно стопанство
за дисертационен труд на тема „СОЦИАЛНИ ИНОВАЦИИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА
УЯЗВИМИ ГРУПИ В ПАЗАРА НА ТРУДА“, разработен от Мариела Василева
Богданова – докторант в катедра „Икономика“ на Югозападния университет
гр.Благоевград

I. Основание за участие в научното жури – Заповед № 902/07.06.2023г. на Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“, гр. Благоевград.

II. Обобщени данни за докторанта и дисертационния труд

Докторант Маринела Богданова разработва дисертационния си труд в катедра „Икономика“ на ЮЗУ от месец юли 2019 г. Същата е магистър по българска филология (ЮЗУ) с професионален опит като журналист и регионален мениджър по маркетинг и реклама в Дарик радио АД, Директор на Дирекция” Биоразнообразие, планове ,програми и проекти Дирекция НП „РИЛА” -Благоевград, Благоевград, управител на БГ Региони ООД, Благоевград, където работи и в момента.

Дисертационният труд е в общ обем от 167 страници, в т.ч. 155 страници основен текст, 8 страници библиография и 14 страници приложения. Съдържанието е структурирано във въведение, три глави и заключение. Списъкът на използваната литература е с 132 източници, в т.ч. 13 на латиница.

III. Съдържание на дисертационния труд

Въведението съдържа задължителните елементи – актуалност, теза и подтези, цел, задачи. В него не е намерила място оценката на предшестващи научни изследвания, осъществени у нас и други страни, което е затруднило позиционирането на настоящата разработка.

В първата глава „Същност на иновациите и пазара на труда“ последователно и задълбочено са разгледани концепцията "иновация" (интерпретирана като основен аргумент в икономическата теория), иновационната система и иновационни подходи. С основание авторът отделя специално внимание на социалната иновация като концепция и система и на ролята на социалната икономика в процеса на социално иновиране. На

тази широка теоретико-методологическата основа се базира комплексния интердисциплинарен подход на изследване.

Втората глава е посветена на социалните иновации като модел за включваща заетост при лица с увреждане. Литературният анализ започва от институционалните аспекти и политики за подкрепа на заетостта, преминава през оценка на бариерите пред наемането на хора с увреждане и предизвикателствата пред заетостта на хората с увреждане. Логично обобщение на предходните параграфи се прави в последните, в които социалните иновации се разглеждат като интегриран обучителен модел за приобщаваща заетост при хора с увреждане и се представя описанието на приложения модел на програма за развитие на трудови умения при лица с психични разстройства и интелектуални затруднения.

Специално внимание заслужава третата глава, която съдържа практическо приложение на социалните иновации. В нея са включени данни и анализ на изследваните групи участници по възраст, тип на увреждането, статут на пазара на труда и степен на образование, оценка на резултатите по групи участници, както и анализ на резултатите след приключване на модела на програмата.

Във втория параграф са представени резултати от приложената иновативна система за обучение на социални предприемачи и по-конкретно обобщените оценки от пилотното тестване на модела за обучение на социални предприемачи. При това акцентът е поставен на стимулиращата, развиващата функция (на умения, включително социални) и на обучителната функция.

Заключението свързва резултатите на проучването с тезата и подтезите и развива насоките за продължаване на изследванията по проблемите на социалните иновации.

IV. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси, съдържащи се в дисертационния труд

Резултатите от дисертационния труд имат приносен характер, който скромно е представен в справката за приносите. По-съществените от тях са:

- Разработеният литературен преглед и теоретичен анализ обогатяват знанията за необходимостта и особеностите на програми за обучение на лица с увреждания с цел повишаване адаптивността им към пазара на труда.
- Разработеният модел на програма за адаптивни и трудови умения при лица с психични и интелектуални затруднения, с акцент върху развитие на умения /трудови навици, насочени към дейности с „добавена стойност“ в социален, икономически и друг контекст).

- Осъществената предварителна апробация на модела на програма за развитие на трудови и адаптивни умения при лица с психични и интелектуални затруднения преди включването им в модела на програма (вид и степен на увреждане, трудности при участието на пазара на труда, мотивация и т.н.) и на резултатите, получени в края на участието в програмата.
- Тестването и резултатите от иновативния образователен модел за обучение на млади социални иноватори, насочен към подобряване на уменията на младите хора по отношение на ролята на социалната икономика в процеса на осигуряване на заетост на уязвимите групи на пазара на труда.

V. Критични бележки и препоръки

Тезата на всяко изследване намира израз в твърдение, което авторът си поставя за доказване. В този смисъл може да се редактира тезата на дисертацията и да се избегне употребата на бъдеще време.

VI. Заключение

Представените резултати и приноси моменти, съдържащи се в дисертационния труд ми дават основание да направя извода, че те отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. На тази основа предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуваме положително за присъждане на Мариела Василева Богданова на образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (социално-културна сфера)”, професионално направление 3.8. Икономика, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Дата: 22.06.2023г.

Член на журито:

(проф.д.и.Юлия Дойчинова)

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ ·НЕОФИТ РИЛСКИ· БЛАГОЕВГРАД

OPINION

By Prof. D.Sc. Julia Markova Doitchinova – University of National and World Economy for a dissertation work on the topic "SOCIAL INNOVATIONS FOR INCLUSION OF VULNERABLE GROUPS IN THE LABOR MARKET", developed by Mariela Vasileva Bogdanova - PhD student in the Department of Economics of the Southwestern University, Blagoevgrad

I. Grounds for participation in the scientific jury - Order No. 902/07.06.2023. of the Rector of the Southwest University "Neofit Rilski", Blagoevgrad.

II. Summary data for the doctoral student and the dissertation

Doctoral student Marinela Bogdanova has been working on her dissertation in the Department of Economics at the University of Southern Georgia since July 2019. She has a Master's degree in Bulgarian Philology (University of Southern Georgia) with professional experience as a journalist and regional marketing and advertising manager at Darik Radio AD, manager of the Director of Directorate" Biodiversity, plans, programs and projects Directorate of National Park "RILA" - Blagoevgrad, Blagoevgrad, manager of BG Regions Ltd., Blagoevgrad, where he currently works.

The dissertation has a total volume of 167 pages, incl. 155 pages of main text, 8 pages of bibliography and 14 pages of appendices. The content is structured in an introduction, three chapters and a conclusion. The list of used literature has 132 sources, including 13 in Latin.

III. Content of the dissertation

The introduction contains the mandatory elements - topicality, thesis and subtheses, purpose, tasks. It did not find a place for the assessment of previous scientific research carried out in our country and in other countries, which made it difficult to position the current development.

In the first chapter "Essence of innovation and the labor market", the concept of "innovation" (interpreted as a basic argument in economic theory), the innovation system and innovation

approaches are consistently and thoroughly examined. With reason, the author pays special attention to social innovation as a concept and system and to the role of the social economy in the process of social innovation. The complex interdisciplinary research approach is based on this broad theoretical-methodological foundation.

The second chapter is devoted to social innovation as a model for inclusive employment for persons with disabilities. The literature analysis starts from the institutional aspects and policies to support employment, goes through an assessment of the barriers to the employment of people with disabilities and the challenges to the employment of people with disabilities. A logical summary of the previous paragraphs is made in the last, in which social innovations are considered as an integrated training model for inclusive employment for people with disabilities and the description of the applied model of a program for the development of work skills for people with mental disorders and intellectual disabilities.

The third chapter, which contains a practical application of social innovations, deserves special attention. It includes data and analysis of the studied groups of participants by age, type of disability, labor market status and level of education, evaluation of the results by groups of participants, as well as an analysis of the results after the completion of the program model.

The second paragraph presents the results of the implemented innovative social entrepreneur training system and more specifically the summary evaluations from the pilot testing of the social entrepreneur training model. At the same time, the emphasis is placed on the stimulating, developing function (of skills, including social) and on the educational function.

The conclusion relates the findings of the study to the thesis and sub-theses and develops directions for further research on social innovation issues.

IV. Evaluation of the scientific and practical results and contributions contained in the dissertation work

The results of the dissertation work have a contribution nature, which is modestly presented in the statement of contributions. The most important of them are:

- The developed literature review and theoretical analysis enrich the knowledge about the need and features of training programs for persons with disabilities in order to increase their adaptability to the labor market.

- The developed model of a program for adaptive and work skills for persons with mental and intellectual disabilities, with an emphasis on the development of skills / work habits aimed at activities with "added value" in social, economic and other contexts).
- The preliminary approbation of the program model for the development of labor and adaptive skills for persons with mental and intellectual disabilities before their inclusion in the program model (type and degree of disability, difficulties in participating in the labor market, motivation, etc.) and the results obtained at the end of participation in the program.
- The testing and results of the innovative educational model for training young social innovators, aimed at improving the skills of young people regarding the role of the social economy in the process of providing employment to vulnerable groups in the labor market.

V. Critical Notes and Recommendations

The thesis of each study is expressed in a statement that the author sets out to prove. In this sense, the thesis of the dissertation can be edited and the use of the future tense can be avoided.

VI. Conclusion

The presented results and contributions contained in the dissertation work give me reason to conclude that they meet the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. On this basis, I propose to the respected members of the scientific jury to vote positively to award Mariela Vasileva Bogdanova the educational and scientific degree "Doctor" in the scientific specialty "Organization and management outside the sphere of material production (social and cultural sphere)", professional direction 3.8 . Economics, field of higher education 3. Social, economic and legal sciences

Date: 22.06.2023

Jury member:

(Prof.D.Sc. Julia Doitchinova)